

Fancsovits György

A munkáséletmód kutatásának feladatairól

Az utóbbi években erőteljesebb hangsúlyt kapott, valamilyen előterbe került a magyar társadalom szerkezetét adó legzetes társadalmi osztályok és rétegek teljes életmódjának kutatása. A társadalomtudományok, mindenekelőtt a történettudomány, a szociológia, s újabban pedig a múzeológia különböző szakágai – a néprajz, az új- és legújabbkori munkásmozgalmi múzeológia – foglalkoznak e témakörrel. Tévednénk azonban, ha azt hinnők, hogy itt és most valami egészen új kutatási szféra kibontakozásának vagyunk szemlélői. Korántsem ez a helyzet. A gyökerek messzebbre nyúlnak vissza, mint gondolnánk.

A társadalomtudományok művelői már a múlt század nyolcvanas éveinek végén felkarolták a némiképp mellőzött és elhanyagolt induktív kutatói eljárást. A társadalomtudományokban „felfedezték” – többnyire angolszász és német példák alapján –, majd a magyarországi viszonyokra alkalmazták a konkrét megfigyeléseken alapuló statisztikai módszert. Többek között így született meg a szociálstatisztika eljárása is.

A szociálstatisztikai vizsgálatok kapitalizmuskori jellemzője az, hogy lehetőleg kis körre, egységre (terre) kívánja szorítani, tehát lokalizálni a vizsgálatokat, másrészt behatóan és részletesen akarja kutatni a választott jelenséget, hogy így eljusson az egyedihez, a speciálshoz, s végül az összeség helyett az egyénre, az individuumba fordítja a figyelmet.

Első szempillantásra nyilvánvaló, hogy ennek a módszernek néhány tulajdonsága, legyen bár mégoly induktív is, ma már nem korszerű, aligha alkalmazható. Pontosán az hiányzik belőle, ami nélkül sem modern társadalomtudomány, sem kutatás nincs. Nevezetesen az összefüggésekben való látás, az összefüggések keresése, a lokális, individuális, speciális jelenségek szintézise.

Ennek a zsenge szociálstatisztikai, induktív kutatásai eljárásnak hibáit részben korrigálta a századbeli, önálló, magyar szociológiai műhely: a Huszadik Század, majd a Társadalomtudományi Társaság, utóbb a Szocializmus című folyóirat mögé felsorakozott írók, szociológusok, történészek, politikusok munkássága. Mindezek azért méltók említésre, mert vizsgálataik nagyjából kijelölik azokat a kutatási irányokat, vagy más megfogalmazásban témákat, melyeket újra felfedeznünk nem kell, ámde újraértékelnünk, mi több, a ma követelményeihez igazítanunk, valamint korszerűbb eljárásokkal fejleszteniünk annál inkább szükséges. Korunk modern marxista társadalomtudománya, történettudománya, az új- és legújabbkori múzeológia jelentős előrehaladásáról adhat számot az ipari munkás társadalom kutatása terén. Hosszasan sorolhatnánk az újabban megjelent monográfiák, dokumentumgyűjtemények tanulmánykötetek, az üzem- és helytörténet komoly eredményeit. (Ebben egyébként Nógrád megye is előkelő helyen áll.) Ugyanakkor éppen a kapitalista korszak ipari munkás társadalmának vizsgálata még nem mindenben eléghet ki bennünket. Márpedig a munkásosztály létének és történelmi orientáltságának elemzése, a polgári társadalom szerkezetének helye, a városi urbanizált civilizációban illeszkedik számos aktuális politikai problémát vet fel. Az alábbiakban erről írunk kissé részletesebben:

Kísérletet teszünk néhány – általunk fontosnak tartott – további kutatást igénylő, megoldásra váró probléma felvázolására.

Ha az ipari munkásosztályt el akarjuk határolni a kapitalizmuskori magyar társadalom többi osztályától, pontosan körül kell írunk mindazt a közös jegyet, amely az ipari munkásosztályt jellemzi, egyesíti, valamint azt, ami a többi társadalmi

osztálytól megkülönbözteti. „A magyar munkásságnak ugyanúgy, mint a magyar parasztságnak, nyomás alatt külön világot kellett magának kialakítani amelyben élhessen.” – írja Kemény István „A magyar munkásosztály rétegződése” cikkében. (Szociológia, 1972. 1. 36. old.) Több, e kérdésekkel foglalkozó műből, általános, üzem- és helytörténeti munkából egyaránt hiányzik a konkrét és pontos körülírás, a munkások társadalmi eredetére, a munkástársadalom függőleges (vertikális) és egymás melletti (horizontális) tagoltságára ható tényezők elemzése. A vizsgálatot többnyire statisztikai adatsor helyettesíti. Nem is a statisztika alkalmazása a hiba, – ellenkezőleg, az szükséges és nélkülözhetetlen –, hanem az, hogy nincs mögötte részletes, konkrét, induktív társadalmi, szociológiai töltetű bizonyítás.

A munkásosztály külön világa további kis világokra oszlott. Ezeket helyenként éles különbségek választották el egymástól. Másutt azok nem voltak annyira kiélezettek. Idegen származásúak, faluról jöttek, volt kisiparosok, majd a mesterek, szakmunkások, napszamosok (segédmunkások) csoportjai különültek így el egymástól. Más és más volt helyzetük a munkástársadalmon belül és megint más a függőségi rendszerben elfoglalt helyük, egész életmódjuk szerint. Intenzívebb és körültekintőbb kutatásra van szükség e munkásrétegek körében. Többek között alapos induktív vizsgálatokat kell végeznünk ott, ahol a munkás, valamint termelőeszköze (szerszáma) bonyolult kapcsolatát, munkájának társas, kollektív jellegét, öntudatát, állásfoglalását, életmódját akarjuk feldolgozni.

Az említett zárt munkásvilágot a szervezett munkásság a munkásmozgalom törte meg. A szervezett munkás urbanizáltabb volt szervezetlen társánál. Kutatandó témánk újabban bővül: az ipari munkás és a város kapcsolatának problematikájával. A vidéki, várostól távol eső, elszigetelt munkáskölniák, (ahogyan régen nevezték „munkásgyarmatok”) eddigi alig felkarolt kérdései szintén kutatási feladatot jelentettek. A nagyobb településből adódó lehetőség, az üzemek tömörülése a munkás társadalmat a szervezetség irányában fejleszti, emeli a munkás civilizációs és kulturális színvonalát, módosítja látószögét, bővíti tapasztalatait. Ugyanakkor a munkásság „értékrendszerének voltak a polgári értékrenddel megegyező s azzal poláris ellentétben álló elvei” – írja Kemény. Valamilyen társadalmi osztály az egész társadalmi rend anyagi kultúrája által is determinált. Ez azonban nem jelenti azt, hogy jóllehet a munkás igényelte a felette lévő polgári életforma minden vívmányát, ne próbálkozott volna sajátos, rá jellemző, az előbbtől eltérő életforma kialakítására, miközben ösztönösen és tudatosan elutasította a kapitalista társadalmat, sőt lerombolni kívánta azt. Ha igaz az a tétel, mely szerint a nagyváros a munkásságot a szervezetség, a nagyobb kultúrálódás irányába viszi, akkor az is igaz, hogy a kisváros, mezőváros vagy éppenséggel a falu lassítja, fékezi e folyamatot. Elszigetelt helyzetben lévő kishelységek mellé települő iparimunkás társadalom a század végi Magyarországon egyáltalán nem volt ritka. Következésképp a kultúrálódás hiánya, vagy annak kisebb intenzitása lassította, fékezte a szervezett munkásmozgalom kialakulását, fokozta az ott élő munkástársadalom elbizonytalanodását, növelte kiszolgáltatottságát és elősegítette a tőkés által olyannyira kívánt politikai beilleszkedésüket. Többek között ezzel is magyarázható egyes vidékek munkásmozgalmának késése, vagy hiánya a fővárossal, kiemelt ipari centrumokkal, városokkal szemben. Ebből fakad az a tünet, hogy hosszú, csendes, belenyugodó időszakokat hirtelen és igen heves, a forradalmi lázadást már-már elérő mozgalmak követnek.

Azt az ellentmondást, amely az egyes iparimunkás rétegek, végeredményben helyes politikai és eszmei céljai, és a kispolgári életforma utáni vágya között mutatkozik – alapkutatók hiányában –, ma még alig tudjuk megrajzolni. Az ellent-

mondás feloldásának lehetősége talán ott és abban van, hogy az egész társadalmi rend által determinált munkástársadalom ennek a kispolgári civilizációk és kultúrának csupán külsőségeit, bizonyos **életmódbeli jelenségeit** szeretné magáévá tenni és nem annak eszmei és politikai alapjait. Más ipari munkás rétegek a paraszti társadalomhoz kötődnek, házasság, kétlaki élet útján. Ezek életmódjában a paraszti hagyományok módosult formájú továbbélését tapasztalhatjuk.

Ugy véljük, hogy éppen ennél a pontnál van igen nagy szerep a **múzeológiának**. Pontosabban abban, hogy az ipari munkás társadalom **tárgyi, anyagi kultúrájának szerkezetét** felkutassa és amennyire ez lehetséges, rendszerbe foglalja: abból a fel-tételéből kiindulva, hogy egy-egy munkáscsalád, vagy munkáscsoport tárgyi felszerelése feltárható.

Ha ezt a bonyolult feladatot a munkásmozgalmi múzeológia legjobb tudása szerint elvégzi – mint e témakör hivatott műhelye – nagymértékben járul hozzá a történettudomány eredményeihez, a munkásosztályról szóló ismereteink bővüléséhez. A félreértés elkerülése végett újból megemlítenénk, hogy az új-és legújabbkori, munkásmozgalmi múzeológia a munkástársadalom **tárgyi világában** hivatott **primér** kutatásokat vezetni; a kérdés oldalai már nemcsak rá, hanem a többi társadalomtudományra tartoznak. Az utóbbi tény is figyelmeztet arra, hogy nagy szükség van az interdiszciplináris vizsgálatok elterjesztésére, kibontakoztatására, a társadalomtudományok intézményeinek és művelőinek országos és helyi szintű összefogására.

Előbb az embernek, közelebbről az ipari munkásnak saját tárgyi környezetében tükröződő rendszeralkotó képességét említettük. Azonban az ipari munkás rétegek tárgyi környezetének világa – annak vizsgálata – bonyolult probléma, nehezen közelíthető meg, nem úgy, mint a parasztságé. A paraszti társadalom életrendjét ugyanis, kivált a múltban, zárt és alig áthágható szigorú keretek határolják. A munkásságra ezzel szemben a mobilitás jellemző.

A paraszti társadalom így vagy úgy tulajdonosi társadalom, amely többnyire maga alkotta (később már vásárolta) tárgyi felszerelését. Ezzel szemben az ipari munkás réteg (talán a kétlakiak kivételével) egyáltalán semmiféle tulajdonnal nem rendelkezett, tárgyi felszerelését nem alkotta, hanem vá-

sárolta, bérelte. Tipikusnak tekinthető **példa a ház, a lakás**. Míg a parasztház (a legszegényebbeknél is) saját tulajdon, legtöbbször magaépítette lakhely, a munkás háza nem az övé, hanem bérelt lakrész csupán, vagy telepi, a gyár által rendelkezésre bocsátott u. n. szolgálati lakás. A parasztház (lakás) egyúttal munkahely is, a paraszti gazdasági tevékenységének színhelye. Az ipari munkás lakása, netán háza, **sohasem azonos** a munkahelyével, attól teljesen elkülönül. A paraszti életének tárgyi világa (viseletétől a munkaeszközig) együtt, egyhelyen található, vizsgálható, a munkásé viszont nem.

A munkáscsoporton belül sajátos kategória a **telepített** (kolonizált) munkásság. A munkáskolónián lakó mindent a gyártól kap; nemcsak a lakást, hanem a berendezést is, egyik sem az övé, hanem a gyárosé. Kiszolgáltatottsága tehát már nem is lehetne tökéletesebb. Életét környező tárgyi felszerelése (személyi holmiját leszámítva) **nem a munkás igényét, elképzeléseit, ízlését, vágyát** fejezi ki, hanem a tőkés érdekeit, s azt a törekvését, hogy biztosítsa a maga számára az állandó munkásbázist. A kolónián előre megszabott szigorú, felülről diktált kötöttségek uralkodtak. Indokolt a kérdés, lehet-e ilyen körülmények közepette az ipari munkás valamilyen tárgyi és rendszeralkotó képességéről beszélni? Azt hiszem, igen. Először is számos helyen – ha nem is érintetlen állapotban – mindmáig kutatható a telepített (kolonizált) ipari munkásság tárgyi környezete. Másodsorban: ebből a rákényszerített világból kitört (vagy kitörni készülő) szervezett munkásság „otthonában” és magaalkotta intézményeiben karakterisztikus tárgyi szférát tudott teremteni.

Marad azonban még egy nehézség, mellyel a kutatóknak szembe kell nézni: a jelenből visszafelé haladva, alapvetően megváltozott körülmények közepette kell a muzeológusoknak és a történészeknek e letűnt világ tárgyi, konkrét valóságát kutatnia, tudományosan rekonstruálnia, úgy és akkor, amikor e valóság már csak szétszórta, vagy módosult állapotban, esetleg egyáltalán nem található.

Tudatában vagyunk annak, hogy közel sem sikerült a kapitalizmuskori iparimunkás társadalom vizsgálatának minden részletére, feladatára kitérnünk, inkább arra törekszünk, hogy néhány, eddig talán kellőképp nem értékelt kérdésre irányítsuk az olvasó figyelmét.

Molnár Pál

A munkáséletmód változásának néhány kérdése

A munkáséletmód-kutatás főbb problémáit bemutató írás is alkalom arra, hogy rövidesen beszámoljunk arról, hogy is áll ez a munka nálunk, sikerült-e már valami eredményt elérnünk és egyúttal arra is lehetőségünk van, hogy az elért eredményekről, az ilyen irányú kutatások révén szerzett ismeretekről is vázlatos tájékoztatást adjunk.

A megye történései, kutatói az elmúlt évtizedben több marxista felrogható tanulmányt, monográfiát készítettek Nógrád elmúlt, évszázados társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális változásairól. Ezekben a munkákban, s az első években napvilágot látott dokumentum-kötetekben kiemelt helyet kapott az ipari proletáriátus kialakulásának, nemzetiségi megoszlásának, számszerű növekedésének, osztályba szerveződésének bemutatása. Felmérések, helyszíni vizsgálódások híján azonban háttérbe szorultak – még a legjobban sikerült munkákban is – a munkáséletmód komplex jellegű, de az egyes rétegek speciális helyzetét is bemutató leírások, értékelések.

A munkásság életmódját, annak változását dokumentáló kutatások hiányainak okait több tényezőre is vissza lehet vezetni. Ezek sorából csupán néhányat említenék. Az egyik alapvető probléma a munkáséletmód-kutatás elméleti – módszertani kérdéseinek kimunkálatlansága –, az e téren szerzett gyakorlati tapasztalatok hasznosításának hiánya. (A néhány éve megindult ilyen irányú tevékenység csak most kezd éreztetni kedvező hatását.) Szükségesnek tartom, hogy megfelelő képzettséggel és helyi ismerettel rendelkező szakemberek álljanak rendelkezésre. Nagyon fontos a társadalmi bázis kialakítása is.

Az induktív jellegű feltáró munkát – a fenti tényezőkhöz túl – nagyban befolyásolta annak a jogos társadalmi igénynek a kielégítése, hogy a nemzetközi és a magyar munkásmozgalmal kiemelkedő szakaszait kiállító, kiadványok útján, a nagy történelmi évfordulók keretében kellett bemutatni. Mind a magyar történettudomány összegezései, – benne az elmúlt években napvilágot látott, a muzeológusok által készített elméleti és módszertani tanulmányok –, mind a forradalmi időszak megemlékezései-

ből leszűrt tapasztalatok reális alapokat és gazdag útmutatásokat nyújtottak a munkához és a lehetőség is megteremtődött (tárgyi és személyi feltételek, kutatásra fordítandó idő), hogy a munkásosztály forradalmi harcra tárgyi dokumentációs emlékeinek gyűjtésén túl a munkás-hétköznapi kérdéseivel is intenzíven foglalkozzunk.

A munkásélet változásaival való foglalkozás fontos nevelési feladat. Új munkásgenerációk nőnek fel. A nemzet vezetőosztályának, a munkásosztálynak tradíció-teremtő, s ez által nemzedékeket nevelő, formáló szerepe megköveteli születésének, fejlődésének az eddiginél teljesebb bemutatását. Ugyanakkor a probléma behatóbb vizsgálata még ma is élő és ható pozitív, de ugyanakkor negatív jelenségek felismerését is segíti. A kutató, feltáró tevékenység intenzív irányba való fejlesztését a középtávú tudományos tervekben foglalt feladatokon túl a megye munkásságának több vonatkozásában az országtól eltérő kialakulása és fejlődése is indokolja.

A megye munkásosztályának speciális helyzete, abban is megnyilvánul, hogy a szabadversenyessé kapitalizmus időszakában döntően nemzetiségi, bevándorolt munkásokból állt a megye proletáriátusa.

A monarchia különböző megyéiből és a külföldi országokból Salgótarjánba és környékére telepített munkások magukkal hozták szülőföldjük szokásait, viseletét, életvitelét. A múlt század második felében közel három évtizeden keresztül rövidebb-hosszabb ideig itt tartózkodó nemzetiségi munkások a számukra biztosított kolóniákban elszigetelten éltek, csak igen ritkán találkoztak tömegesen a helybeliekkel. A véglegesen itt maradt munkások a községi lakosságba beházasodva, a megye alakuló munkásosztályának szerves részévé váltak. A letelepült és az itteniek köréből családot alapító nemzetiségi munkások, továbbá a paraszti sorból lesüllyedtekből, cselédekből, agrárproletárokból alakult ki véglegesen a megye munkássága. Ezeknek nagy része a gyárak és bányák mellett, a korjellegzetes településen a kolóniákban helyezkedett el.

A kolonizált bányá- és iparmunkások életmódjában meghatározó szerepet töltött be a tőkés által kialakított zárt kasztrendszer. A kapitalizmus kialakulásának és kiterjedésének időszakában az iparvidék központjában négy, az ipari üzemek, illetve a bányagazgatóság mellett alakult kolónia Salgótarjánban – a bányai, az acélgyári, az üveggyári és a tűzhelygyári. Ezek közül az egyik legnépesebb a bányai volt. A József-tó mellett épített barakkokban általában a földalatti bányamunkások laktak. A vontatásnál és a szállításhoz foglalkoztatottak a mégma is meglévő „kocsisor”-ban laktak. A bányagazgatástól délre kialakított kétszintes blokkok-

ban a bányai iparosok, a törzsmunkásnak számított vajúrók, altisztek, előmunkások, a különböző épületekben pedig a bányai tisztviselők kaptak helyet. A bányai kolóniával sok hasonlóságot mutatott az üveggyári. A Hirsch-gyári munkásnegyed emeletes épületei sok vonatkozásban a fővárosi bérkaszárnnyákhöz hasonlítottak. A Rimamurányi Salgótarjáni Vasmű Rt. lakótelepe volt a legkorszerűbben kiépített és legzártabb. A gyár közvelein közelében a Jónásch telepen, továbbá „Amerika-ban” kaptak helyet a segéd- és betanított munkások. A gyárhoz vezető úton, közvetlenül a gyár bejáratánál, külön lakosztályokban éltek az igazgatók, művezetők, vezető tisztviselők. A jól fizetett szakmunkások és a kiemelt kategóriába tartozó betanított dolgozók az Ózdon is megtalálható Rima típusépületekben laktak. A huszas években a városfelőli részben bérkaszárnnyakat építettek, amelyet az akkori szóhasználat szerint „kultur palotá”-nak neveztek.

A négy kolónia, kivéve a bányait és az üveggyárit egymástól el volt zárva. Az egyes kolóniákban felnevelkedett gyermekek szinte kivétel nélkül apjuk foglalkozását követték, házasságot is abban a közösségben kötöttek. A kulturális lehetőségeket is (a közösség illetve a város egyéb kerületeihez viszonyítva) magasabb színvonalon, de feltétlenül a bánya- és gyártulajdonos érdekeinek megfelelően biztosították. Az acélgári és bányakolóniáknak külön iskolája, tisztii, altiszti köre, olvasó köre volt. Ha kezdetlegesen fokon is, de itt teremtődött meg a munkásszínjátszás, itt működtek a fúvószenekarok, dalkörök, amelyek a munkásmozgalom számára is legális működési lehetőséget biztosítottak.

A salgótarjáni iparmedence, bene a szénre települt gyáriparban foglalkoztatott munkásság sajátos vonása a bejáró munkásságnak a kolonizált munkásságot meghaladó létszáma.

Eletmódjuk, tudati állapotuk több vonatkozásban eltérő a kolonizált munkásságétól. Életszínvonaluk az otthon művelt földből származó jövedelem miatt többször már a középparaszténál is magasabb volt, de meghaladta a közepes keresetű városi szakmunkás életnivóját is. A kettős jövedelemforrás következtében náluk hódítottak először teret falun a gyári készítményű bútorkok, a férfi és női konfekciós ruhák, háztartási felszerelések. Politikai fejlődésük lassúbb volt, sőt a kispolgári ingadozás hordozóivá is váltak a munkásság körében. A két világháború között, amikor is csökkent földterületük és a szanálásoknál ők kerültek az első helyre, szervezkedési készségük erősödött. A gazdasági világválság, sőt a háborúra való felkészülés időszakában kifejezetten kétlaki községekben: Etesen, Bocskárpályán, Karancsalján, Kazáron, Vizsláson, Somoskőújfaluban erőteljesebb balratolódás volt tapasztalható körükben.

Lakáskultúrájuk – főleg a házak belseje – a XIX. század végén a paraszti lakossággal teljes azonosságot mutatott. A századforduló időszakában azonban fokozatos változás következett be. A házak belső szerkezete nem változott, a városiasodás jelei a berendezésben mutatkoztak. A szoba – konyha – kamrás házakban nem volt u. n. tiszta szoba. A hálószobában gyári készítményű, vagy kisiparos által készített ágyakat, ruhás és kihúzó szekrényeket, asztalokat és székeket találunk. A konyhában főleg az edények, evőeszközök, élelmezési, illetve ízesítőtartók gyári eredetűek. A két világháború között főleg 1935–1940 között, falun is az ő lakásukban jelenik meg a földbirtokosok és értelmiségi foglalkozásuk után a rádió, a gramofon és a kerékpár. Életkörülményeiket otthon művelt földterületük mellett továbbra is nagyban befolyásolta, hogy melyik üzem alkalmazottai voltak. Szinte a felszabadulásig az acélgári és a zagyvapálfalvi üveggyár volt a legjobban fizető üzem. Az ide kerülés általában a főjegyző, a plébános, vagy egy gyári „benfentes” útján volt lehetséges. Gyakran előfordult, hogy egy családnak két-három fizető libát is kellett ajándékozni a közvetítőnek, hogy az üzembe bekerüljenek.

Ezek a vázlatosan felsorolt, utalásszerű megállapítások, összegezések természetesen egyáltalán nem jelenthetik a téma teljes kimerítését. A munkás-életmód komplex és differenciált feltáráshoz újabb, eddig nem ismert forrásanyagot is át kell nézni. Különösen érdekesnek ígérkezik a bánya- és gyáriigazgatóságoknak a munkásság élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos, vagy ilyen adatokat tartalmazó levelezése. Emellett igen nagy gondot kell fordítanunk a különböző korokban írott munkáslevelek (segélyek, előleg kérés, munkában való elhelyezkedés, elbocsátás elleni fellebbezés stb.) tanulmányozására, mert ezek sok tényanyagot nyújtanak az életviszonyokra, de általában az életmódra vonatkozóan is.

A munkáséletmód-kutatás további tökéletesítését szolgálja a sztrájkok alkalmából történő kilakoltatási iratok, árverési hirdetések, korabeli újságok leírásainak, és egyéb levéltári anyagoknak, ezen belül is a közigazgatási tanulmányozása. A fenti téma kutatásának fontos eszközevé tehetjük az egy-egy település komplex bemutatását vállaló helytörténeti pályázatokat, az idősebb munkásokkal, asszonyokkal folytatott helyszíni beszélgetések adatait, a még mindig is megtalálható kolóniák tanulmányozását. Jó szolgálatot tehetnek a szociográfikus feldolgozások és a különböző rétegek életmódját vizsgáló szociológiai felmérések is.

Mindezek nyilvánvalóan tovább bővítik ismereteinket, de a munkás-életmód változásainak teljesebb megértéséhez a még fellelhető tárgyi emlékek szisztematikus gyűjtésére, feldolgozására és a tárgyi anyagban mint elsődleges forrásban rejlő következtetések levonására van szükség. E munka elején tartunk, de máris érezzük ennek pozitív hatását a tudományos munkában.

TURI ENDRE: LOVERSENY

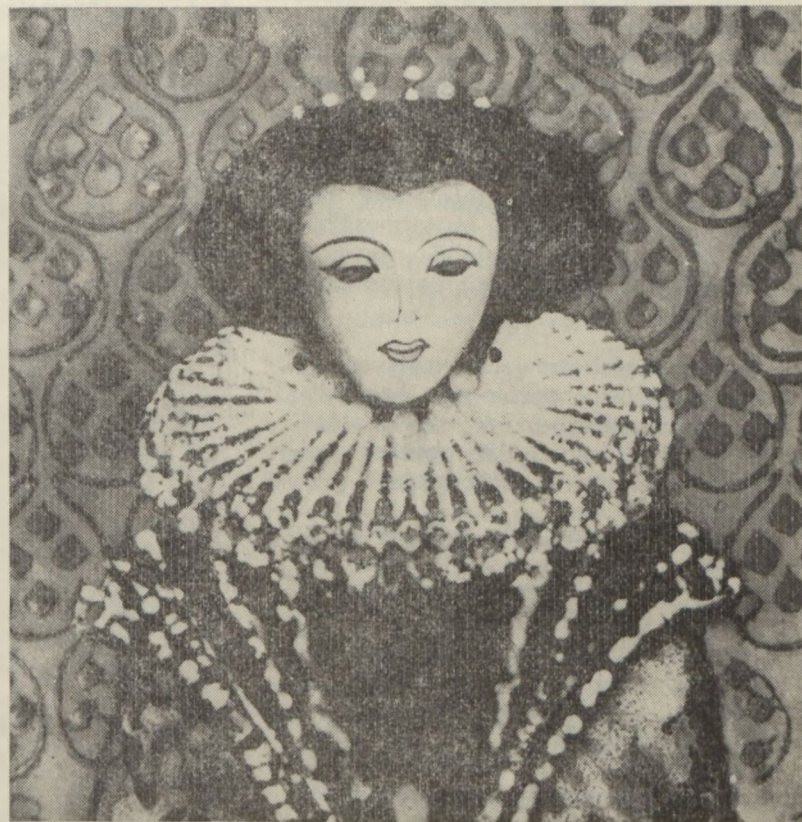
A Nógrád megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya a szocialista jellegű irodalmi, művészeti alkotómunka ösztönzése, a megye szellemi életének céltudatos gazdagítása érdekében Madách Imre alkotói díj elnyerésére pályázatot hirdet. Írók, képzőművészek, újságírók, pedagógusok, népművelők, politikai munkások kaphatnak lehetőséget színvonalasabb alkotómunkára, eddig elszórtan publikáló, szerzők, alkotók, kutatók tervezhetik elmélyültebb munkát igénylő művek létrehozását.

Az alkotói díjat azok kaphatják meg a pályázók közül, akiknek a pályázatban benyújtott tervei a dolgozó nép életét bemutató alkotások létrehozására, a munkások, fiatalok megváltozott életének tükrözésére koncentrálnak, illetve szorosan kapcsolódnak Nógrád megye aktuális művelődési feladatainak megoldásához, megyénk szocialista hagyományaihoz.

A pályázatban számot kell adni az anyaggyűjtés, az alkotás tervezetének előrehaladottságáról, dokumentálni kell, hogy 2 hónapos intenzív alkotótevékenységgel a mű elkészül, vagy minőségileg új állapotba, a megvalósuláshoz közelebb kerül.

Az alkotói díj személyenként 7 000,- forint, odaitéléséről a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága dönt, s a díj átadására (minden év) január 20-án, Madách Imre születésének évfordulóján kerül sor. A Végrehajtó Bizottság az alkotói díjat elnyert pályázók rendelkezésére bocsátja a csesztvei Madách Múzeum vendégszobáját is, ahol zavartalan munkakörülményeket teremthetnek munkájukhoz...

A pályázatokat a Nógrád megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztályára, 1973. október 20-ig lehet benyújtani...

RENCZE LILLA: A KEKSZAKALLUBOL EGY